

ELEKTRONICKÉ KNIHY VO FONDE UNIVERZITNEJ KNIŽNICE

PhDr. Danica Jurašková

Myšlienkou sprístupniť používateľom elektronické knihy sa univerzitná knižnica zaoberala už od roku 2013, keď akvizíciou do knižničného fondu pribudli čítačky elektronických kníh Prestigio a Kindle. Hoci obsahovali vybranú študijnú literatúru, zo strany používateľov sa nestretli s veľkým záujmom.

Študenti a zamestnanci majú v súčasnosti mnohé elektronické knihy dostupné v rámci ponuky **licencovaných informačných zdrojov** (databáza ProQuest e-book Central, e-tituly na platformách ACM Digital Library, Springer a i.) a vo **voľne prístupných e-zdrojoch**. V neposlednom rade treba spomenúť aj digitalizované učebné materiály UMB dostupné po prihlásení vo **Virtuálnej študovni UMB**. Osobitnú kapitolu v danej problematike predstavuje **akvizícia e-knží do knižničného fondu**, ich odborné knihovnícke spracovanie a sprístupnenie, ktorým sa knižnica venuje od roku 2020.

Zvláštnu pozornosť si v tejto súvislosti vyžiadalo nastavenie pravidiel samotného nákupu e-knží. Okrem zohľadnenia ekonomickej efektívnosti a využiteľnosti jednotlivých titulov v podmienkach univerzity bol dôležitý aspekt pri nastavovaní kritérií nákupu aj legislatívny rámec. Po konzultáciách s viacerými dodávateľmi, inštitúciami a účasti na odborných knihovníckych podujatiach venujúcich sa danej problematike sme prijali Metodický pokyn č. 1/2018 *Zásady nadobúdania elektronických kníh do knižničného fondu Univerzitetnej knižnice Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici a ich sprístupnenia*. Na Slovensku stále existuje minimum platforiem, ktoré by knižniciam umožňovali trvalý nákup odborných elektronických publikácií v neobmedzenom prístupe v súlade s autorským zákonom a licenčnými podmienkami vydavateľstiev. Z tohto dôvodu sme v prvej fáze nákupu oslovili spoločnosť EBSCO, ktorá umožňuje inštitucionálny nákup e-knží od českých vedeckých a univerzitných vydavateľstiev.

Rešpektujúc nastavené kritériá sme v roku 2020 realizovali na platforme EBSCOhost nákup tridsaťjeden e-knží s neobmedzeným prístupom v českom jazyku. V roku 2021 sme okrem ďalších

relevantných titulov na tejto platforme a na platforme spoločnosti ProQuest zakúpili najžiadanejšie tituly zo zrealizovaných skúšobných prístupov k e-knihám (vydavateľstvá Taylor & Francis, Oxford University Press). Elektronickú formu publikácií sme v niektorých prípadoch uprednostnili aj pri akvizícii na základe požiadaviek od zamestnancov UMB (vydavateľstvá Sage, Routledge) a návrhov z online výstav zahraničnej literatúry (vydavateľstvá Springer, Palgrave). Výhodná ponuka z vydavateľstva Massachusetts Institute of Technology umožnila nákup tridsiatich dvoch titulov e-kníh. V súčasnosti má univerzitná knižnica vo svojom fonde **zakúpených stotridsať titulov e-kníh s neobmedzeným prístupom** z oblasti výchovy a vzdelávania, športu a telesnej výchovy, medzinárodných vzťahov a politológie, lingvistiky, ekonómie a manažmentu, sociálnej práce, psychológie, práva, životného prostredia a iných. Niektoré tituly predstavujeme v tomto čísle časopisu v rubrike Novinky knižničného fondu.

Okrem zakúpených e-kníh sme na základe informačného prieskumu publikácií vydaných v elektronickej forme v rámci edičnej činnosti UMB zaevidovali a v online katalógu sprístupnili **stoštyri titulov e-kníh vydaných na UMB**.

E-knihy vo fonde Univerzitnej knižnice UMB sú k dispozícii **v neobmedzenom prístupe v rámci Metropolitnej siete UMB alebo vzdialene po prihlásení cez VPN** (Virtual Private Network). Vyhľadávanie je možné cez **online katalóg knižnice**.

E-knihy spracované do fondu sú dostupné aj na webovej stránke knižnice v sekcii **Služby a fondy** → **Elektronické zdroje** → **E-knihy vo fonde knižnice**.

Z dôvodu rešpektovania autorských práv a licencií sa v online katalógu nezobrazujú vlastné obálky e-kníh. Nahradili sme ich **zástupnými obálkami** e-kníh zakúpených do fondu UK UMB a e-kníh vydaných v rámci edičnej činnosti UMB. Zakúpená e-kniha je po prihlásení dostupná cez link v bibliografickom zázname. E-knihy z edičnej činnosti UMB tvoria vo väčšine prípadov prílohy bibliografických záznamov.

Využívanie elektronických kníh podlieha **licenčným podmienkam**. E-knihy slúžia výhradne na osobnú potrebu používateľa, ktorý ich nesmie požičať inej osobe, predať, ani šíriť iným spôsobom. V

opačnom prípade je voči používateľovi vyvodená trestnoprávna zodpovednosť.

Elektronické knihy sú ďalším užitočným informačným zdrojom, ktorý je možné využiť na štúdium či vedeckú prácu. Registrovaným používateľom univerzitnej knižnice sú k dispozícii bez ohľadu na akékoľvek obmedzenia týkajúce sa dištančného vzdelávania či prevádzky knižnice.